

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ നവമസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

നാഭാഗോ നഭഗാപത്യം യം തതം ഭ്രാതരഃ കവിം |
യവിഷ്ഠം വ്യഭജൻ ദായം ബ്രഹ്മചാരിണമാഗതം || 1 ||

ഭ്രാതരോഭാജ്ഞ കിം മഹ്യം ഭജാമ പിതരം തവ |
ത്യാം മമാർയാസ്തതാഭാജ്ഞുർമാ പുത്രക തദാദ്യമാഃ || 2 ||

ഇമേ അംഗിരസഃ സത്രമാസത്യേദൃ സുമേധസഃ |
ഷഷ്ഠം ഷഷ്ഠമുപേത്യാഹഃ കവേ മുഹ്യന്തി കർമ്മണി || 3 ||

താംസ്ത്വം ശംസയ സൂക്തേ ദേവ വൈശ്വദേവേ മഹാത്മനഃ |
തേ സ്വർയന്തോ ധനം സത്രപരിശേഷിതമാത്മനഃ || 4 ||

ദാസ്യന്തി തേഽഥ താൻ ഗച്ഛ തഥാ സ കൃതവാൻ യഥാ |
തസ്തൈ ദത്താ യയുഃ സ്വർഗം തേ സത്രപരിശേഷിതം || 5 ||

തം കശ്ചിത് സ്വീകരിഷ്യന്തം പുരുഷഃ കൃഷ്ണദർശനഃ |
ഉവാചോത്തരതോഭ്യേത്യ മമേദം വാസ്തുകം വസു || 6 ||

മമേദമൃഷിഭിർദത്തമിതി തർഹി സ്ഥ മാനവഃ |
സ്യാന്നൗ തേ പിതരി പ്രശ്നഃ പൃഷ്ടവാൻ പിതരം തഥാ || 7 ||

യജ്ഞവാസ്തുഗതം സർവമുച്ഛിഷ്ടമൃഷയഃ ക്വചിത് |
ചക്രൂർവിഭാഗം രുദ്രായ സ ദേവഃ സർവമർഹതി || 8 ||

നാഭാഗസ്തം പ്രണമ്യാഹ തവേശ കില വാസ്തുക്തം |
ഇത്യാഹ മേ പിതാ ബ്രഹ്മംഹരിരസാ ത്വാം പ്രസാദയേ || 9 ||

യത് തേ പിതാവദദ് ധർമ്മം ത്വം ച സത്യം പ്രഭാഷസേ |
ദദാമി തേ മന്ത്രദ്യുശേ ജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ സനാതനം || 10 ||

ഗൃഹാണ ദ്രവിണം ദത്തം മത്സത്രേ പരിശേഷിതം |
ഇത്യുക്തത്വാന്തർഹിതോ രുദ്രോ ഭഗവാൻ സത്യവത്സലഃ || 11 ||

യ ഏതത് സംസ്മരേത് പ്രാതഃ സായം ച സുസമാഹിതഃ |
കവിർഭവതി മന്ത്രജ്ഞോ ഗതിം ചൈവ തഥാർത്ഥനഃ || 12 ||

നാഭാഗാദംബരീഷോഽഭൂൻമഹാഭാഗവതഃ കൃതീ |
നാസ്പൃശദ് ബ്രഹ്മശാപോഽപി യം ന പ്രതിഹതഃ ക്വചിത് || 13 ||

രാജോവാച

ഭഗവംഘ്രോതുമിച്ഛാമി രാജർഷേസ്തസ്യ ധീമതഃ |
ന പ്രാഭൂദ് യത്ര നിർമുക്തോ ബ്രഹ്മദണ്ഡോ ദുരത്യയഃ || 14 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

അംബരീഷോ മഹാഭാഗഃ സപ്തദ്വീപവതീം മഹീം |
അവ്യയാം ച ശ്രീയം ലബ്ധ്വാ വിഭവം ചാതുലം ഭൂവി || 15 ||

മേന്യേതിദുർലഭം പുംസാം സർവം തത് സ്വപ്നസംസ്തുതം |
വിദ്വാൻ വിഭവനിർവാണം തഥോ വിശതി യത് പുമാൻ || 16 ||

വാസുദേവേ ഭഗവതി

തദ്ഭക്തേഷു ച സാധുഷു |

പ്രാപ്തോ ഭാവം പരം വിശ്വം
യേനേദം ലോഷ്ടവത് സ്മൃതം || 17 ||

സ വൈ മനഃ കൃഷ്ണപദാരവിനയോ -
ർവചാംസി വൈകുംഠഗുണാനുവർണനേ |
കൗ ഹരേർമന്ദിരമാർജ്ജുനാദിഷു
ശ്രുതിം ചകാരാച്യുതസത്കഥോദയേ || 18 ||

മുകുന്ദലിംഗാലയദർശനേ ദൃശൗ
തദ്ഭൃത്യഗാത്രസ്പർശ്ശ്യാഗസംഗമം |
പ്രാണം ച തത്പാദസരോജസൗരഭേ
ശ്രീമത്തുലസ്യ രസനാം തദർപിതേ || 19 ||

പാദൗ ഹരേഃ ക്ഷേത്രപദാനുസർപണേ
ശിരോ ഹൃഷീകേശപദാഭിവന്ദനേ |
കാമം ച ദാസ്യേ ന തു കാമകാമ്യയാ
യഥോത്തമശ്ലോകജനാശ്രയാ രതിഃ || 20 ||

ഏവം സദാ കർമകലാപമാത്മനഃ
പര്യേധിയജ്ഞേ ഭഗവത്യധോക്ഷജേ |
സർവാത്മഭാവം വിദധൻമഹീമിമാം
തന്നിഷ്ഠവിപ്രാഭിഹിതഃ ശശാസ ഹ || 21 ||

ഈജ്യശ്ചമേധൈരധിയജ്ഞമീശ്വരം
മഹാവിഭൃത്യോപചിതാംഗദക്ഷിണൈഃ |
തതൈർവസിഷ്ഠാസിതഗൗതമാദിഭി -
ർധൻവന്യഭിസ്രോതമസൗ സരസ്വതീം || 22 ||

യസ്യ ക്രതുഷു ഗീർവാണൈഃ സദസ്യാ ഋത്വിജോ ജനാഃ |
തുൽയരുപാശ്ചാനിമിഷാ വൃദ്യശൃന്ത സുവാസസഃ || 23 ||

സ്വർഗോ ന പ്രാർഥിതോ യസ്യ മനുജൈരമരപ്രിയഃ |
ശൃൺവദ്ഭിരുപഗായദ്ഭിരുത്തമശ്ലോകചേഷ്ടിതം || 24 ||

സമർദ്ധയന്തി താൻ കാമാഃ സ്വാരാജ്യപരിഭാവിതാഃ |
ദുർലഭാ നാപി സിദ്ധാനാം മുകുന്ദം ഹൃദി പശ്യതഃ || 25 ||

സ ഇത്ഥം ഭക്തിയോഗേന
തപോയുക്തേന പാർഥിവഃ |
സ്വധർമേണ ഹരിം പ്രീണൻ
സംഗാൻ സർവാംഹരണൈർജഹൗ || 26 ||

ഗൃഹേഷു ദാരേഷു സുതേഷു ബന്ധുഷു
ദ്വിപോത്തമസ്യന്ദനവാജിപത്തിഷു |
അക്ഷയൂരന്താദരണായുധാദി -
ഷ്വന്നന്തകോശേഷ്വകരോദസന്മതിം || 27 ||

തസ്മാ അദാദ്ധരിശ്ചക്രം പ്രത്യനീകഭയാവഹം |
ഏകാന്തഭക്തിഭാവേന പ്രീതോ ഭൃത്യാഭിരക്ഷണം || 28 ||

ആരിരാധയിഷുഃ കൃഷ്ണം മഹിഷ്യാ തുൽയശീലയാ |
യുക്തഃ സാംവത്സരം വീരോ ദധാര ദ്വാദശീവ്രതം || 29 ||

വ്രതാന്തേ കാർതികേ മാസി ത്രിരാത്രം സമുപോഷിതഃ |
സ്നാതഃ കദാചിത് കാലിന്ദ്യാം ഹരിം മധുവന്യേർചയത് || 30 ||

മഹാഭിഷേകവിധിനാ സർവോപസ്കരസമ്പദാ |
അഭിഷിച്ഛാബരാകൽപൈർഗന്ധമാൽയാർഹണാദിഭിഃ || 31 ||

തദ്ഗതാന്തരഭാവേന പുജയാമാസ കേശവം |
ബ്രാഹ്മണാംശ്ച മഹാഭാഗാൻ സിദ്ധാർമാനപി ഭക്തിതഃ || 32 ||

ഗവാം രുക്മവിഷാണീനാം രൂപ്യാംഘ്രീണാം സുവാസസാം |
പയഃശീലവയോരുപവത്സോപസ്കരസമ്പദാം || 33 ||

പ്രാഹിണോത് സാധുവിപ്രഭ്യോ ഗൃഹേഷു ന്യർബുദാനി ഷട് |
ഭോജയിത്വാ ദ്വിജാനഗ്രേ സ്വാദ്യന്നം ഗുണവത്തമം || 34 ||

ലബ്ധകാമൈരനുജ്ഞാതഃ പാരണായോപചക്രമേ |
തസ്യ തർഹ്യതിമിഃ സാക്ഷാദ് ദുർവാസാ ഭഗവാനഭൂത് || 35 ||

തമാനർചാതിമിം ഭൂപഃ പ്രത്യുത്ഥാനാസനാർഹണൈഃ |
യയാച്ഛ്വേദ്യവഹാരായ പാദമൂലമുപാഗതഃ || 36 ||

പ്രതിനന്യ സ തദ്യാച്ഛ്ഞാം കർതുമാവശ്യകം ഗതഃ |
നിമമജ്ജ ബൃഹദ് ധ്യായൻ കാലിനീസലിലേ ശുഭേ || 37 ||

മുഹൂർത്താർധാവശിഷ്ടായാം ദ്വാദശ്യാം പാരണം പ്രതി |
ചിന്തയാമാസ ധർമജ്ഞോ ദ്വിജൈസ്തദ്ധർമസങ്കടേ || 38 ||

ബ്രാഹ്മണാതിക്രമേ ദോഷോ
ദ്വാദശ്യാം യദപാരണേ |
യത് കൃത്വാ സാധു മേ ഭൂയാ -
ദധർമോ വാ ന മാം സ്പൃശേത് || 39 ||

അംഭസാ കേവലേനാഥ കരിഷ്യേ വ്രതപാരണം |
പ്രാഹുരബ്ധക്ഷണം വിപ്രാ ഹൃശിതം നാശിതം ച തത് || 40 ||

ഇത്യപഃ പ്രാശ്യ രാജർഷിശ്ചിന്തയൻ മനസാച്യുതം |
പ്രത്യച്ഛ്ട കുരുശ്രേഷ്ഠ ദ്വിജാഗമനമേവ സഃ || 41 ||

ദുർവാസാ യമുനാകൂലാത് കൃതാവശ്യക ആഗതഃ |
രാജ്ഞാഭിനന്ദിതസ്തസ്യ ബുബുധേ ചേഷ്ടിതം ധിയാ || 42 ||

മന്യുനാ പ്രചലദ്ഗാത്രോ ഭൂകുടീകുടിലാനനഃ |
ബുഭുക്ഷിതശ്ച സുതരാം കൃതാഞ്ജലിമഭാഷത || 43 ||

അഹോ അസ്യ നൃശംസസ്യ ശ്രിയോൻമത്തസ്യ പശ്യത |
ധർമവൃതിക്രമം വിഷ്ണോരഭക്തസ്യേശമാനീനഃ || 44 ||

യോ മാമതിമിമായാതമാതിഥ്യേന നിമന്തര്യ ച |
അദത്ത്വാ ഭുക്തവാംസ്തസ്യ സദ്യസ്തേ ദർശയേ ഫലം || 45 ||

ഏവം ബ്രുവാണ ഉത്കൃത്യ ജടാം രോഷവിദീപിതഃ |
തയാ സ നിർമമേ തസ്മൈ കൃത്യാം കാലാനലോപമാം || 46 ||

താമാപതന്തീം ജ്വലതീമസിഹസ്താം പദാ ഭുവം |
വേപയന്തീം സമുദ്വീക്ഷ്യ ന ചചാല പദാന്യപഃ || 47 ||

പ്രാഗ്ദിഷ്ടം ഭൃത്യരക്ഷായാം പുരുഷേണ മഹാത്മനാ |
ദദാഹ കൃത്യാം താം ചക്രം ക്രുദ്ധാഹിമിവ പാവകഃ || 48 ||

തദഭിദ്രവദുദ്വീക്ഷ്യ സ്വപ്രയാസം ച നിഷ്ഫലം |
ദുർവാസാ ദുദ്രുവേ ഭീതോ ദിക്ഷു പ്രാണപരീപ്സയാ || 49 ||

തമൻവധാവദ് ഭഗവദ്രമാംഗം
ദാവാനിരുദ്ധുതശിവോ യഥാഹിം |
തമാനുഷകൃതം മുനിരീക്ഷമാണോ
ഗുഹാം വിവിക്ഷുഃ പ്രസസാര മേരോഃ || 50 ||

ദിശോ നഭഃ ക്ഷമാം വിവരാൻ സമുദ്രാൻ
ലോകാൻ സപാലാംസ്ത്രിദിവം ഗതഃ സഃ |
യതോ യതോ ധാവതി തത്ര തത്ര
സുദർശനം ദുഷ്പ്രസഹം ദദർശ || 51 ||

അലബ്ധനാമഃ സ യദാ കുതശ്ചിത്
 സന്ത്രസ്തചിത്തോദ്രണമേഷമാണഃ |
 ദേവം വിരിഞ്ചം സമഗാദ് വിധാത -
 സ്ത്രോഹ്യാത്മയോന്യേജിതതേജസോ മാം || 52 ||

ബ്രഹ്മോവാച
 സ്ഥാനം മദീയം സഹവിശ്വമേതത്
 ക്രീഡാവസാനേ ദ്വിപരാർധസഞ്ജേത |
 ഭൂഭംഗമാത്രേണ ഹി സന്ദിധക്ഷോഃ
 കാലാത്മനോ യസ്യ തിരോഭവിഷ്യതി || 53 ||

അഹം ഭവോ ദക്ഷഭൃഗുപ്രധാനാഃ
 പ്രജേശഭൃതേശസുരേശമുഖ്യാഃ |
 സർവേ വയം യന്നിയമം പ്രപന്നാ
 മുർധന്യർപിതം ലോകഹിതം വഹാമഃ || 54 ||

പ്രത്യാഖ്യാതോ വിരിഞ്ചേന വിഷ്ണുചക്രാപതാപിതഃ |
 ദുർവാസാഃ ശരണം യാതഃ ശർവം കൈലാസവാസിനം || 55 ||

ശ്രീരുദ്ര ഉവാച
 വയം ന താത പ്രഭവമ ഭൂമ്നി
 യസ്മിൻ പര്യേന്യേപ്യജ്ജീവകോശാഃ |
 ഭവന്തി കാലേ ന ഭവന്തി ഹീദൃശാഃ
 സഹസ്രശോ യത്ര വയം ഭ്രമാമഃ || 56 ||

അഹം സനത്കുമാരശ്ച നാരദോ ഭഗവാനജഃ |
 കപിലോപാന്തരതമോ ദേവലോ ധർമ ആസുരിഃ || 57 ||

മരീചിപ്രമുഖാശ്ചാന്യേ സിദ്ധേശാഃ പാരദർശനാഃ |
 വിദാമ ന വയം സർവേ യൻമായാം മായയാഽവൃതാഃ || 58 ||

തസ്യ വിശ്വേശ്വരസ്യേദം ശസ്ത്രം ദുർവിഷഹം ഹി നഃ |
തഥേവ ശരണം യാഹി ഹരിസ്തേ ശം വിധാസ്യതി || 59 ||

തതോ നിരാശോ ദുർവാസാഃ പദം ഭഗവതോ യയൗ |
വൈകുംഠാഖ്യം യദധ്യാസ്തേ ശ്രീനിവാസഃ ശ്രിയാ സഹ || 60 ||

സന്ദഹ്യമാനോഽജിതശസ്ത്രവഹ്നിനാ
തത്പാദമുലേ പതിതഃ സവേപമുഃ |
ആഹാച്യുതാനന്ത സദീപ്സിത പ്രഭോ
കൃതാഗസം മാവ ഹി വിശ്വഭാവന || 61 ||

അജാനതാ തേ പരമാനുഭാവം
കൃതം മയാഘം ഭവതഃ പ്രിയാണാം |
വിധേഹി തസ്യാപചിതിം വിധാത -
ർമുച്യേത യന്നാമ്നസ്തദിതേ നാരകോഽപി || 62 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഹം ഭക്തപരാധീനോ ഹ്യസ്വതന്ത്ര ഇവ ദ്വിജ |
സാധുഭിർഗ്രസ്തഹൃദയോ ഭക്തൈർഭക്തജനപ്രിയഃ || 63 ||

നാഹമാത്മാനമാശാസേ മദ്ഭക്തൈഃ സാധുഭിർവിനാ |
ശ്രിയം ചാത്യന്തികീം ബ്രഹ്മൻ യേഷാം ഗതിരഹം പരാ || 64 ||

യേ ദാരാഗാരപുത്രാപ്താൻ
പ്രാണാൻ വിത്തമിമം പരം |
ഹിത്വാ മാം ശരണം യാതാഃ
കഥം താംസ്ത്യക്തുമുത്സഹേ || 65 ||

മയി നിർബദ്ധഹൃദയാഃ
സാധവഃ സമദർശനാഃ |

വശീകുർവന്തി മാം ഭക്ത്യാ

സത്സത്രിയഃ സത്പതിം യഥാ || 66 ||

മത്സേവയാ പ്രതീതം ച

സാലോക്യാദിചതുഷ്ടയം |

നേച്ഛന്തി സേവയാ പൂർണാഃ

കുതോന്യത് കാലവിദ്രുതം || 67 ||

സാധവോ ഹൃദയം മഹ്യം സാധുനാം ഹൃദയം ത്വഹം |

മദന്യത് തേ ന ജാനന്തി നാഹം തേഭ്യോ മനാഗപി || 68 ||

ഉപായം കഥയിഷ്യാമി തവ വിപ്ര ശൃണുഷ്വ തത് |

അയം ധ്യാതമാഭിചാരസ്തേ യതസ്തം യാതു വൈ ഭവാൻ |

സാധുഷു പ്രഹിതം തേജഃ പ്രഹർതുഃ കുരുത്യേശിവം || 69 ||

തപോ വിദ്യാ ച വിപ്രാണാം നിഃശ്രേയസകരേ ഉഭേ |

തേ ഏവ ദുർവിനീതസ്യ കൽപേതേ കർതൂരന്യഥാ || 70 ||

ബ്രഹ്മംസ്തദ് ഗച്ഛ ഭദ്രം തേ നാഭാഗതനയം നൃപം |

ക്ഷമാപയ മഹാഭാഗം തതഃ ശാന്തിർഭവിഷ്യതി || 71 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം

നവമസ്കന്ധേ അംബരീഷചരിതേ ചതുർഥോധ്യായഃ ||